

Ганна Калініна – аспірантка Інституту педагогіки НАПН України, магістр державного управління за спеціальністю «Електронне урядування», спеціаліст за спеціальністю «Правознавство».

Коло наукових інтересів – державне управління освітою, законодавчо-правове забезпечення сфери управління, специфіка управлінської комунікації в умовах розвитку цифрового суспільства. Автор понад 40 наукових праць.

e-mail: karol2017km@gmail.com

Микола Малюга –

науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки

НАПН України, магістр з права, економіки та управління Інституту політичних досліджень Страсбургського університету (2015-2016 рр.), сертифікований спеціаліст з французької мови Університету ім. Мішеля Монтеня. Автор понад 30 наукових праць.

Коло наукових інтересів: державне управління, соціальна політика, управління освітою, маркетинг.

e-mail: mykola.malyuga@gmail.com

ORCID iD: <http://orcid.org/0000-0003-2054-7444>

УДК:316.008 + 392

<https://doi.org/10.32405/2411-1317-2020-45-60>

СІНГЛТОНИ ЯК НОВИЙ ТРЕНД ХХІ СТОЛІТТЯ

«Важливе питання, яке потребує практичного вирішення: чи можливо бути щасливим і самотнім?» © Альберт Камю [1].

У статті розкрито суть феномену «сінглізм», як вільно обраний стиль життя, за якого люди відмовляються від будь-яких відносин, іноді і від сексуальних, не створюють сім'ї і не мають дітей. Наведено визначення понять «сінгльтон», «сінглізм», «матріманія», «хікікоморі», «покоління «Сампо», «економіка самотності» та охарактеризовані загальні риси і відмінності між ними. Одиначки, або сінглтони, – це люди, які свідомо залишаються без пари, мотивуючи свій вибір небажанням втрачати особистісні межі, підлаштовуватися і поступатися особистісними інтересами, що є нормою в будь-яких відносинах. Сьогодні вибір «життя соло» є глибоко особистим за власним світовідчуттям, переконанням і вільним вибором, а також абсолютно нормальним, адекватним рішенням, до якого вдаються мільйони людей планети. Але, незважаючи на це, люди-соло стикаються з нерозумінням, упередженим ставленням, іноді із засудженням до свого життєвого вибору з боку суспільства, яке проявляється в дискримінації останніх у різних сферах життєдіяльності. Сінглізм розглянуто як новий соціокультурний феномен, що на тлі трансформаційних процесів ХХІ століття вступає в конфлікт із моралізаторством інституту шлюбу і обов'язковістю інституту нуклеарної сім'ї. Розгляд і осмислення цього феномену дає змогу краще його зрозуміти, а також більш «тверезо» поглянути на майбутній світ, де будуть жити наступні покоління, а також звільнитися від стереотипів, побоювань і домислів.

Ключові слова: Сінгльтон; сінглізм; матріманія; життя соло; люди-соло; одиначки; добровільне утримання; ескапізм; хікікоморі; Хікі-атаку; «Ап'юріорний дауншифтинг»; покоління «Сампо»; «Економіка самотності».

Постановка проблеми. Для людей Західної цивілізації проблема самотності є відносно новою, а в європейській філософії вперше була поставлена Б. Паскалем, який розглядав самотність передусім як «факт страждання» [Цит. за: 2, С. 564].

У культурно-історичному ракурсі поняття «самотність» почало входити в ужиток з XVII століття, коли в останній чверті 1674 р. британський натураліст Дж. Рей (https://uk.wikipedia.org/wiki/Джон_Рей.) включив його в словник рідкісних слів у такому трактуванні як «<...> місце або людина, що знаходиться далеко від сусідів» [Цит. за: 3]. Передумовою цього стала, опублікована в 1667 р. відома епічна поема Дж. Мільтона (https://uk.wikipedia.org/wiki/Джон_Мілтон) «Утрачений рай» (https://uk.wikipedia.org/wiki/Утрачений_рай), у якій Сатану описано, як самотню сутність. І ця стигма значною мірою транслювала самотність на всі наступні століття як зовсім небогоугодний стан душі та спосіб життя. Така пересторога існувала упродовж століть, фактично аж до останньої чверті XX століття.

Щодо видатних людей минулого, то, наприклад А. Шопенгауер вбачав у самотності фатальний результат «волі до життя», а творчість Й. Гете пронизують глибокі роздуми про самотність людини, яка є причиною відокремленості людської особистості від трансцендентного світу. У свою чергу, Ф. Ніцше, з одного боку, вважає причиною самотності людини її відчуження від власних надлюдських перспектив; а з іншого – самотність у нього стає відчуженням людини, що сприймає ці перспективи, від інших людей [2].

На початку XX століття розпочалися переломні зміни в сприйнятті негативної асоціації самотності. Саме відтоді креативні самотні чоловіки й жінки – молоді професіонали, представники богеми та інтелігенції, активісти, люди з нетрадиційним мисленням, баченням та відчуттям життя – стали активно заселяти великі міста. Так цілі райони, після заселення одинаками-інакодумцями, стали осередком міського контркультурного руху: Грінвіч-Віллідж у Нью-Йорку, Сохо в Лондоні, Монпарнас у Парижі – і саме тут почали виникати та втілювалися найпереводіші ідеї, що кардинально змінили умови та якість життя, світосприйняття багатьох людей на планеті [4]. Тож на тлі глобальних трансформаційних змін, що відбуваються сьогодні в усіх сферах життєдіяльності людей, як у світі так і в Україні, проблематика свідомого вибору самотності є актуальною, соціально значущою вагомою та потребує пізнання, аналізу та дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Для світу та України феномен синглтонів є новим соціокультурним явищем, який активно знайшов прояв починаючи з початку 2000-х років під час спілкування в просторі Інтернету в різних тематичних онлайн-ком'юніті, блогах, форумах, групах, соціальних мережах.

Загалом трактувань поняття «самотність» існує багато, і в кожному напрямку науки вчені вкладають своє світоглядне бачення та свій зміст у це поняття. Так, згідно з Юридичною енциклопедією, «<...> одинокі громадяни – це особи, які не мають сім'ї, рідних, проживають самотньо» [Цит. за: 5]. Відповідно до Філософського енциклопедичного словника «<...> самотність – екзистенційна ситуація людського буття, у межах якої відбувається зовнішнє чи внутрішнє відокремлення людей. Самотність є результатом колізії комунікації, що породжується виявленням людини у світі як неповторної особистості [Цит. за: 2]. У переважній більшості словників психологічних термінів (<https://nuph.edu.ua/slovník-psihologichnih-terminiv/>; https://library.udpu.edu.ua/library_files/427530.pdf; https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/icgn/8prishak_osnovy_psiholog_pedagogiki/slov.htm) самотність визначається «як один із психогенних факторів та впливає на емоційний стан людини, що знаходиться у змінених (незвичних) умовах ізоляції (фізична або емоційна) від інших людей». А в термінологічному словнику із курсу «Психологія сім'ї» (<http://194.44.152.155/elib/local/537.pdf>) самотність розглядається «як альтернативна форма шлюбно-сімейних стосунків, що передбачає існування в моноваріанті, без укладання шлюбу».

У структурі цього поняття розрізняють два різні феномени – самотність, ніби в позитивному контексті, та ізоляцію – в негативному, що, у свою чергу, поділяється на добровільну

або вимушену. Також проблема самотності стає надзвичайно актуальною саме в час цифрової епохи – час швидкого розвитку цифрових та інтернет-технологій, зокрема мережі Інтернет, онлайн-сервісів та інструментів, автоматизації діяльності людини, стрімких трансформаційних змін світоглядних орієнтирів у всіх сферах людської життєдіяльності. Це стосується і переосмислення ролі соціальних регуляторів: традицій, моральних норм, цінностей, звичаїв людської поведінки тощо.

Також з останньої чверті минулого століття розпочалися процеси поступового заміщення традиційної патріархальної родини нуклеарною сім'єю «<...> це сімейна одиниця, що складається з одного або двох батьків і їхніх дітей» [6]. Поступово відбувається розмивання меж соціального значення й зміщення акцентів у необхідності та подекуди в доцільності для сучасних людей інституту шлюбу, оскільки сьогодні в поняття «родина» вже не закладено його обов'язкову реєстрацію, а співмешкання (конкубінат) чи партнерські стосунки є визначальною або прийнятною світовою нормою.

Тож на тлі сучасних трансформаційних процесів у суспільстві з'являється новий феномен – люди-соло, або синглтони. Це люди, які свідомо не одружуються та залишаються без пари. У мережі Інтернет сьогодні можна знайти значну кількість інформації та рекомендацій, як бути щасливим без романтичних стосунків, родини та дітей, а також про різні тренінги та зустрічі. Окрім того, синглтони також обмінюються інформацією і досвідом та активно надають рекомендації усім зацікавленим людям, як наважитися та остаточно обрати самотній спосіб життя, яке не піддаватись на тиск суспільства та захищати власний вибір.

Здебільшого для людей-соло межі традиційної сім'ї розширилися. Крім родичів до неї входять: друзі, знайомі, приятелі, колеги, партнери, наставники та ін. По суті, це своєрідна, сучасна велика сім'я, що складається із важливих для синглотонів людей, але, попри це, особливо важливий для них особистісний простір залишається захищеним.

Слід відзначити, що люди-соло ведуть активне соціальне життя, яке більш насичене, ніж у одружених людей. Це пов'язано з тим, що свідомий вибір самотнього життя є цінним ресурсом для творчості та розвитку особистості, а також компенсується наявністю вільного часу для самопізнання, навчання, побудови кар'єри, подорожей, занять волонтерством, благодійністю тощо. Отже, сучасний самотній спосіб життя є вибором на користь здорового егоїзму та часу, призначеного для себе, та мінімізує персональну відповідальність та деякі зобов'язання.

Нині синглтони де-факто є основою мегаполісів, які надають економічні переваги, але, попри це, чітко задають темпоритм життя сучасній міській людині, роблячи її швидкою та, подекуди, занадто практичною.

За двадцять років слід констатувати, що джерела інформації значно розширилися, їх стало набагато більше. Окрім друкованих книг, словників, енциклопедичних видань, Інтернету, це й публіцистичні статті в електронних виданнях, інтерв'ю певних послідовників стилю життя соло, пости в соціальних мережах, приватні дослідження та статистичні дані опубліковані в наукових журналах.

Так, Б. де Паула розкриває важливі нюанси щодо того, як шлюб і самотній спосіб життя впливають на рівень щастя та особистісне зростання людей [11]; Е. Кляйненберг спростовує найпоширеніші домисли про людей, які обрали самотність [18]; Д. Гросс та Ю. Зубцов розкривають перелік дискримінацій, з якими повсякчасно стикаються синглтисти [13], [7]; Ю. Беба та В. Стадник наводять статистичні дані досліджень із зазначеної проблематики [9], [15]; Е. Віноградова, А. Іскандер, Н. Позніна та І. Коломонець, М. Саймон описують особливості, що їх набув феномен сучасних самітників у кожній конкретній країні [27], [22], [23], [20].

Однак поки що офіційних досліджень феномену синглотонів у світі та в Україні не проводилося. Це нове соціокультурне явище, вивчене недостатньо та поки що фрагментарно. представлено у вітчизняному науковому дискурсі, але потребує пильної уваги, як із боку суспільства так і наукової спільноти.

Виклад основного матеріалу. Якщо заглибитись у минуле, то ще якісь 100 чи навіть 50 років тому вибір життя одинака асоціювався в суспільстві з чимось протиприродним чи навіть маргінальним. «Людина – це істота соціальна, що й робить її людиною», «Наше призначення – жити заради інших і разом з іншими», «Людині потрібна людина» або «Людина повинна знайти в цьому світі споріднену душу, щоб не залишитися в похилому віці на самоті» – всі ці прописні істини ми знаємо з малечку. Як і фактично з народження чули, що жити самому – це не тільки дивно, подекуди, соромно, але ще й небезпечно. Усе своє життя ми оточені соціумом, який вдало вчить думати, що самотійно ми не здатні зробити себе щасливими, що для цього нам обов'язково потрібен хтось ще.

Тож, якщо розглядати ці думки з позиції минулих століть, то вони мають дуже раціональний підхід та базовані на стародавніх тваринних інстинктах людини, насамперед на головному інстинкті – виживанні як виду, так і окремого індивіда. «Той, хто в силу своєї природи, а не внаслідок випадкових обставин живе поза державою, – або недорозвинена в моральному плані істота, або надлюдина», – писав Аристотель, розуміючи під державою колектив, спільність людей [Цит. за: 7]. Саме тому ще з нашого далекого минулого кожна людина є часткою якоїсь родини, громади, народу, якогось клану, колективу, племені тощо. Якщо згадати всю історію розвитку людини розумної від початку існування й до останньої чверті ХХ століття, то людство апіорі не могло бути та жити поодинці, бо фізично та економічно не здатне було вижити самотійно.

Якщо ж розглядати вибір життя соло з позиції сьогодення, то завдяки стрімким процесам глобалізації та урбанізації, сексуальній революції, емансипації жінок, розвитку засобів комунікації та передачі інформації, зокрема мережі Інтернет, інноваційним «проривам» у науково-технічній діяльності людини, зростанню тривалості життя, зміні поглядів на традиції та звичаї, культивуванні цінностей індивідуалізму, самореалізації, гедонізму та консюмеризму, а також багатьом іншим факторам, що відіграли величезну роль у зміні сучасної культурної та соціальної реальності ХХІ століття, вибір життя соло стає вже тенденцією, де-факто новою реальністю.

Нині у світі все більше людей воліють за краще бути одинаками, бо у наш час індивідуальне життя окремої людини стає все більш цінним, а свобода та особистісний розвиток розглядаються як найважливіші, попри всілякі обмеження та уподобання. Цю тенденцію вже неможливо не помічати. «<...> Сьогодні більше половини американців живуть поодинокі, у Японії третина домогосподарств складається з однієї людини, найбільш швидко зростання кількості «людей-соло» відмічене в Китаї, Індії та Бразилії» [Цит. за: 8].

Так, за результатами досліджень дослідницької компанії Euromonitor International (<https://www.euromonitor.com>) кількість людей-самітників у світі зросла за десять років на третину з 1996 по 2006 р., а в 2016 р. у країнах ЄС налічувалося 220 млн домашніх господарств, третина з яких – одноосібні. Окрім того, кількість таких домогосподарств у всіх країнах буде лише зростати та до 2030 р. їх стане на 120 млн більше [8].

Також дані досліджень U.S. Census Bureau (www.census.gov) показали, що з 1970 по 2010 р. кількість самотніх людей зросла з 28 до 44 % (<https://www.psychologytoday.com/intl/blog/experimentations/201808/the-art-and-psychology-being-single>), а Центр досліджень PEW (a Pew research center, <https://www.pewresearch.org>) зазначив, що до того часу, коли сьогоднішнім представникам молоді виповниться 50 років, кожна четверта людина залишатиметься самотньою та ніколи не буде перебувати в шлюбі (<https://theconversation.com/more-people-than-ever-before-are-single-and-thats-a-good-thing-74658>) [9].

Тож у зв'язку з цим постає низка важливих питань для розв'язання порушеної проблематики. Чому все більша кількість людей обирає самотність як стиль життя? Чи звільняє усамітнення від зобов'язань? Що, по суті, сьогодні є самотність? Чому жити одному більше не небезпечно та зовсім не соромно? Хто такі «сінглтони»? Що таке «сінглізм» та «матріманія»?

Отже, «<...> сінглтон (від англ. «single» – самотній, холостий), тобто сучасний одинак або людина-соло – це люди, здебільшого жителі великих міст, які свідомо відмовляються від

будь-яких стосунків (подекуди й від сексуальних), не заводять сімей та дітей» [Цит. за: 4]. Автором цього терміну є соціолог, доктор філософії Нью-Йоркського університету – Ерік Кляйненберг (<http://www.nonfiction.ru/books/zhizn-solo-novaya-sotsialnaya-realnost>). Уперше цей термін застосовано в 2012 р.

Сінглізм (від англ. *singlism*, похідне від англ. *single* – самотній, холостий) – дискримінаційний термін, за аналогією з «расизмом» і «сексизмом», який характеризується зневажливою манерою спілкування із самотніми та неодруженими людьми.

Матріманія («*matrimania*», похідне від англ. *matrimonial* (шлюбний) і англ. *mania* (манія, одержимість) – прославляння шлюбу й особливо культурна одержимість весіллями [10].

Зазначені терміни були створені та обґрунтовані соціальним психологом, фахівцем із гендерних відносин, професором філософії Гарвардського університету та доктором наук із департаменту психології Каліфорнійського університету в Санта-Барбарі – Беллоу де Пауло, яка досліджувала питання життя самотніх людей в Америці майже двадцять років, а результати своїх досліджень опублікувала в наукових журналах, Інтернет-блогах і багатьох своїх книгах (https://www.amazon.co.uk/s?k=bella+depaulo&i=stripbooks&hvadid=188181455676&hvdev=c&hvlocphy=1006886&hvnetw=g&hvpos=1t1&hvqmt=b&hvrand=8078664038677619646&hvtargid=kwd-2178838972&tag=googhydr-21&ref=pd_sl_2y9z6d7htf_b), у тому числі в книзі під назвою «Відокремлений» («*Singled out: How Singles Are Stereotyped, Stigmatized, and Ignored, and Still Live Happily Ever After*») [11]; [12].

Усе своє життя Бела Де Пауло бореться зі стереотипами відносно самотніх людей та зазначає у книзі «Відокремлений», що потрібно чітко відрізнити самотність – як психологічну проблему, від свідомого вибору – способу життя одинака. Одинак – це не самотня людина, а самотнє життя – це не вирок, а свідомий вибір, за якого люди щасливі жити власним життям. Також вона акцентує, що сучасне упереджене ставлення до людей-соло є видом дискримінації та наслідками нашої невпевненості «<...> Сінглізм – це не що інше, як стереотипізація, стигматизація та дискримінація людей, які не перебувають у шлюбі» [Цит.: 13]. Професорка де Пауло на основі багатьох досліджень та даних експериментів пояснює та доводить, що стереотипи, з якими стикаються самотні люди – починаючи з культурного відторгнення та закінчуючи дискримінацією на роботі, в ЗМІ та ін. – багато в чому є надумані. Але, попри це, цілком реальні – і настільки вкорінені в нашій свідомості під впливом соціуму, що часто люди їх навіть не помічають.

Наприклад, вчена наводить результати експерименту, коли вона та її колеги звернулися до 950 студентів із проханням швидко описати, як вони собі уявляють одружених та самотніх людей. Тож 49 % із респондентів автоматично описали одружених як добрих, жертвовних і дбайливих, тоді як сінглтони заслужили таку характеристику тільки в 2 % респондентів. Близько 32 % опитаних назвали одружених людей «люблячими», однак при описі одинаків це слово взагалі не лунало [14]. Таким чином, як пояснює дослідниця, наше сприйняття та розуміння людей, які нас оточують, та й суспільства загалом, далекі від об'єктивності та реальності через низку причин, одна з яких – небажання сприймати будь-які загальноприйняті відмінності та зміни, долаючи особистісні стереотипи, забобони, перестороги та домисли.

Окрім того, люди-соло досить *часто стикаються з дискримінацією на робочому місці*, бо особисте життя тих, хто перебуває у шлюбі сьогодні вважається більш важливим, ніж особисте життя самотніх людей, тому від останніх роботодавці очікують більшу продуктивність їх роботи та готовність працювати 24/7. І, як зазначає вчена, у США на однакових посадах одружені чоловіки заробляють на 26 % більше, ніж самотні [13].

Зазвичай *одинаків поважають менше, ніж одружених*. Так, Белла де Пауло ділиться результатами цікавого експерименту, в якому були складені біографічні нариси людей зі схожими долями – за експериментом тільки половина з них були одинаками, а інша половина людей перебувала в шлюбі. Учасники експерименту звинуватили «умовних» одинаків у тому, що останні були менш соціально зрілими, врівноваженими та більш егоцентричними, ніж люди «умовно» одружені. У результаті експерименту було виявлено, що найбільш негативна

оцінка дісталася «умовно» самотнім людям у віці близько 40 років, бо це саме той «золотий вік» визначений соціумом, коли людям вже належить бути одруженими [13].

Люди не вважають синглзінг забобоном, – зазначає професорка де Пауло, і наводить результати дослідження: групі респондентів описують результати експерименту із власником майна та з двома групами осіб, зацікавленими в придбанні його майна. І щоразу особа з дискримінаційної групи пропонувала більшу суму за майно, ніж людина із загально визнаної більшості, але власник майна завжди обирає з останньої групи: чоловіка, а не жінку; людину європеїдної раси, а не негроїдної; сімейну пару, а не самотнього. Респонденти визнали, що вибір власника майна – це дискримінація, але у всіх випадках, окрім останнього, пояснюючи це тим, що «<...> справа в тому, що пара перебуває у шлюбі». Респонденти не помічали того, що було очевидним у всіх інших випадках: що вибір сімейної пари, замість одинака є теж дискримінацією – синглзінгом», – пояснює Де Пауло [Цит. за: 13].

Синглзінг і матріманія – результат культурної невпевненості. Як вважає дослідниця – все що може дати шлюб, зараз можна досягти іншими способами «<...> незаміжня жінка може завести дітей, забезпечувати себе та ділити ліжко з різними партнерами, і ніхто з оточення не буде проти. Одна справа – говорити, що шлюб – це гарний вибір для тих, хто дійсно цього хоче, але вірити, що люди в шлюбі однозначно знаходяться в кращому становищі, ніж самотні – означає заперечувати глибинну неоднозначність всього того, що робить шлюб цільним рішенням» [Цит. за: 13].

І з цим важко не погодитися, бо зміна на краще соціальних умов у багатьох країнах означає, що фінансова безпека та секс тепер не пов'язані зі шлюбом. В еру розвитку новітніх технологій, коли знайти пару на ніч взагалі не проблема, – серйозні, довгострокові стосунки стають необов'язковими. Люди починають жити для себе, не підлаштовуючись ні під чий уявлення про обов'язковість міцного шлюбу, щасливої родини та обов'язкової наявності дітей.

До речі, жінки також стають синглтонами, але поки що рідше, ніж чоловіки. На це теж впливає стереотип із минулого, що жінка без пари або хвора, або неповноцінна. Щодо самотніх чоловіків, то навіть попри сильний тиск норм суспільства – утримання сім'ї, успішної кар'єри тощо – ставлення до них більш терпляче та прихильніше, ніж до жінок, яких здебільшого жаліють або зневажають. Але, незважаючи на стереотипи, життя без стосунків у жінок набуває популярності. Наприклад, у Великобританії, за статистикою 2016 р. (<https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/birthsdeathsandmarriages/families/bulletins/familiesandhouseholds/2016#more-women-than-men-live-alone-in-the-uk>), живе близько 7,7 млн самотніх людей, більшість із яких – жінки [15].

Професорка Белла де Пауло вирішила перевірити поширену думку про те, що люди, які перебувають у шлюбі, здоровіші та щасливіші, ніж одинаки. Для цього експерименту відстежувався стан одних і тих же людей упродовж певного періоду часу. Нею було з'ясовано, що до і після весілля у людей спостерігається короткочасне підвищення рівня «гормонів щастя», але згодом, фактично через декілька місяців, їх рівень повертається до тих показників, що були до шлюбу. За результатами експерименту (<https://blogs.psychcentral.com/single-at-heart/2016/06/two-of-the-profound-rewards-of-staying-single/>) виявлено, що люди, які уклали шлюб, на наступні після цього п'ять років практично зупиняються в особистісному розвитку на відміну від тих, хто вирішив не пов'язувати себе шлюбними узами [16]; [13].

Негативний стереотип щодо самотніх батьків сьогодні також легко спростовується, і, як зазначають психологи, дітям шкідлива не відсутність одного з батьків, а «<...> конфліктне, неприязне або холодне та байдуже ставлення» [Цит. за: 13].

Тож, якщо синглтони хочуть мати дітей, однак при цьому не хочуть розпочинати стосунки, вони часто вдаються до співбатьківства. ООН прийняла 20 листопада 1989 р. Конвенцію про права дитини (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021), згідно з якою, в разі розлучення батьків дитина має право спілкуватися з кожним з них, раніше це питання не регулювалося. Співбатьківством (англ. *coparenting*) почали називати ситуацію, коли розлу-

чені чоловік і жінка продовжують спільно виховувати дітей незалежно чи живуть разом чи окремо. Згодом зміст цього поняття був дещо розширений та став включати також ситуацію, коли люди виховують дитину, але при цьому ніколи не перебували у шлюбі або романтичних стосунках один із одним.

Так, на початку 2000-х років в англomовних країнах почали з'являтися сайти для пошуку партнера для батьківства, наприклад, найбільш відомі Modamily (<https://www.modamily.com>), Pollentree.com (<https://www.pollentree.com>), FamilyByDesign (<http://www.familybydesign.com>). На деяких сайтах зареєстровано від 15 до 100 тисяч людей. До речі, існує також російськомовний сайт «Ребенку быть!» (<https://rebenku.biz>) для пошуку партнера-співбатька [17]; [15]. Тож кожен, хто готовий до радощів батьківства, зможе знайти партнера, і не важливо, що це будуть за відносини: романтичні, співбатьківство або просто донорство.

Ще один дослідник феномену сучасних одинаків, доктор філософії Нью-Йоркського університету та соціолог Ерік Кляйненберг [18] у книгах: «Going solo: the extraordinary rise and surprising appear of living along» («Перехід до соло: надзвичайний схід та дивовижна поява життя поодиноці», 2012 р., https://www.washingtonpost.com/entertainment/books/2012/02/14/gIQApdKcYR_story.html?_=ddid-3-1593289140) та «Життя соло. Нова соціальна реальність» («Life SOLO». As the way to identity», 2012 р., <https://stylus.ua/uk/erik-klyaynenberg-zhizn-solo-novaya-socialnaya-realnost-p463507c12505.html>), ґрунтуючись на десятках авторитетних досліджень та сотнях власних інтерв'ю із людьми-соло, здійснює спроби розібратися в унікальних реаліях ХХІ століття. Він обґрунтовано надає пояснення, чому сьогодні люди все менше хочуть ділити свій будинок з іншими людьми та спростовує головні стереотипи щодо сучасних самітників.

1. *Люди непристосовані до життя соло.* Напевно, це прозвучить дещо цинічно, але необхідність сім'ї та соціальних зв'язків (родинних, племінних тощо) століттями була обумовлена основною метою – вижити. Сьогодні для більшості цивілізованого світу така необхідність гвинтиком економіки. «<...> Безліч забезпечених громадян у розвинених країнах використовують свої капітали й можливості саме для того, щоб відгородитися один від одного» – пише Ерік Кляйненберг та зазначає, що трансформації сучасного суспільства сприяли як мінімум чотири причини: *емансипація жінок, розвиток соціальних мереж, масова урбанізація та зростання тривалості життя.*

І справді, жіноча емансипація дає змогу приймати рішення на користь шлюбу, сім'ї та народження дітей чи на користь життя соло без загрози для свого майбутнього. Революція в засобах комунікації – телефон, телебачення, Інтернет – допомагає не відчувати себе відрізнаними від життя та світу. Масова урбанізація надає можливість вижити одному в місті, що є набагато легшим, ніж у сільській глибинці. Збільшення тривалості життя призводить до того, що один із подружжя неминуче переживає другого й останній не завжди готовий пов'язати своє життя з новою людиною.

Тож в умовах стрімкого розвитку людської цивілізації було подолано багато негативних аспектів для життя на самоті, а на перший план вийшли позитивні, яких насправді багато.

2. *Самотнє життя обов'язково – це страждання.* Важливим уточненням у цьому питанні є те, що поняття самотності в більшості мов і культур є синонімічним та ототожнює значення: якщо живеш один, то тобі неодмінно самотньо. Але у випадку із сінглтонами депресивні настрої чи почуття самотності відсутні, бо самотнє життя – це їх власний життєвий шлях та усвідомлений вибір, а не дивакувата примха, яку диктує еґоїзм. Як згадує доктор Ерік Кляйненберг «<...> насправді збільшення числа людей-соло ніяк не пов'язане з тим, чи відчувають себе люди самотніми чи ні. Відчуття самотності залежить від якості, а не кількості соціальних контактів. Тут важливий не той факт, що людина живе одна, важливо, чи відчуває вона себе самотньою» [Цит. за: 7]. Окрім того, він зазначає, що «<...> жити одному, бути одному і відчувати себе самотнім – це три різні соціальні стани» [Цит. за:16].

Отже, у сучасних умовах розвитку людства бути синглтоном не означає жити в повній ізоляції від суспільства. Здебільшого люди-соло мають або підтримують активну життєву позицію, ведуть більш насичене культурне, соціальне та сексуальне життя, ніж ті, хто має пару чи перебуває в шлюбі.

3. **Одинок не є суспільно корисними.** Сучасний міський спосіб життя багато в чому сформований саме завдяки одинакам та саме їх потребам. Культурні та розважальні центри, а також сервіси доставки та обслуговування виникли насамперед тому, що їхніх послуг потребували самотні люди, але згодом стали доречними й для сімейних людей. «Є всі підстави стверджувати, – зазначає Е. Кляйненберг, – що люди-соло характеризуються підвищеною соціальною активністю, яка перевищує активність тих, хто проживає в парі, а в містах, де багато однаків, культурне життя вирує. Словом, якщо хтось і стимулює сьогодні розвиток суспільства, то це якраз насамперед одинаки» [Цит. за: 7].

Також проведені американськими психологами дослідження показали (<https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/0265407515597564>), що неодружені та люди без постійних стосунків підтримують кращі взаємини з родиною та друзями та залишаються більш соціально активними (<https://blogs.psychcentral.com/single-at-heart/2016/06/two-of-the-profound-rewards-of-staying-single/>) [9].

4. **Повна самотність та безпорадність у похилому віці.** Як підкреслює дослідник у книзі «Життя соло: Нова соціальна реальність» сучасні літні люди все частіше обирають життя поодинокі. Наприклад, якщо в 1900 р. лише 10 % людей похилого віку вдів і вдівців у США жили самотійно, то в 2000 р. їх було вже – 62 % [18]; [7]. Головна причина зростання кількості синглтонів серед людей старшого віку – небажання змінювати усталений уклад життя, який однозначно зазнає змін наприклад, через нове одруження або переїзд до своїх дорослих дітей. Окрім того, багато літніх людей наголошують, що не хочуть бути свідками проблем у сім'ях дітей або відчувати себе тягарем для них, а спілкування з онуками занадто часто з радості перетворюється в нелегку роботу. Тому сьогодні багато людей старшого віку все частіше роблять вибір на користь життя-соло, відзначаючи при цьому більшу задоволеність від якості свого життя.

Тож сьогодні молоді одинаки прагнуть активно «переформатувати» уявлення про те, що їх наявність є показником соціального фіаско, у прямо протилежне – що життя-соло свідчить про неординарність особистості, самодостатність, незалежність та успіх, тим самим спростовуючи головні стереотипи щодо сучасних самотників. Як зазначає Ерік Кляйненберг: «<...> Інвестиції в себе необхідні тому, що сучасні сім'ї часто розпадаються, робота не є стабільною, та в кінцевому підсумку кожен із нас може сподіватися тільки на самого себе» [Цит. за: 4].

У Токіо, Сіднеї, Ріо-де-Жанейро, Лондоні, за даними Еріка Кляйненберга, постійно зростає кількість невеликих квартир для молодих професіоналів – креативного сегмента, що найбільш динамічно поповнює ряди однаків. Так, у Данії, Норвегії, Фінляндії – країнах, що мають один із найвищих рівнів життя, близько 40 % домогосподарств складається тільки з однієї людини [Цит. за: 4]. Але лідером за кількістю житла для «синглтонів» є Швеція, де в Стокгольмі в 60 % всіх квартир живе лише по одній людині. Дослідник пояснює це тим, що одинаки проводять більше часу з друзями та сусідами, беруть активнішу участь у громадському житті. Тому відмова від сім'ї поширюється в тих місцях, де вільно доступні соціальні мережі та діє сильна система соціальних гарантій, на разі, це Скандинавія [15].

Тенденція жити соло не оминула фактично увесь світ та з'явилася навіть у країнах, де прийнято споконвіку шанувати традиції: Об'єднаних Арабських Еміратів (ОАЕ), Південній Кореї, Японії, Китаї. Наприклад, незважаючи на сильні ісламські традиції, жінки в ОАЕ все частіше починають обирати освіту та кар'єру замість шлюбу, родини та дітей. Наприклад, якщо в 1995 р. в цій країні незаміжніми були лише 20 % жінок старше 30 років, то до 2012 р. цей показник зріс до 60 % [16].

Так, Південна Корея, окрім економічного дива, яке досягалося її громадянами більше п'ятдесяти років, може також здивувати новим соціальним феноменом – «поколінням Сам-

по», кількість представників якого за даними деяких дослідників, наразі близько 40% молоді цієї країни [19]. Здебільшого це жінки у віці 29–44 років, які здобули освіту, реалізувалися у житті та цілком усвідомлено відмовляються від трьох речей: романтичних стосунків (від залицянь до сексу), шлюбу та дітей. Тож виникає логічне питання щодо причин виникнення цього явища. А причин декілька [6].

По-перше, це – *патріархальне суспільство* Південної Кореї. Треба згадати, що економічний успіх цієї країни значною мірою залежав від низькооплачуваної праці на фабриках, здебільшого жіночої та від «тотального піклування» жінок, яке є культурною особливістю цієї країни (догляд за усіма членами родини: виховування дітей, піклування про своїх батьків і батьків чоловіка, усіх родичів). При цьому жінка, ще й мусить залишатися конкурентоспроможною на ринку праці. Так, за статистичними даними Організації економічного співробітництва та розвитку південнокорейські чоловіки витрачають на неоплачувану роботу, таку як догляд за дітьми, в середньому 45 хвилин на день, тоді як жінки – у п'ять разів більше [20].

По-друге, це – *нестабільне матеріальне становище жінок*. Попри швидкі соціально-економічні зміни в Південній Кореї, ставлення до різних статей у цій країні змінюється дуже повільно. Наразі роль жінки недооцінена та зменшена, хоч жінки часто виконують роботу, яка раніше вважалася суто «чоловічою», обіймаючи керівні посади у різних сферах. І після закінчення закладу вищої освіти багато роботодавців не надають належної грошової винагороди за працю взагалі молодих спеціалістів, тим паче жінок. Тому знайти стабільну, добре оплачувану роботу – складно, а набути конкурентного досвіду роботи для жінки – ще складніше [19].

По-третє, це – *брак вільного часу*. У Південній Кореї, щоб у перспективі отримати пристойну роботу студентам необхідно займатися волонтерською діяльністю та брати активну участь у позанавчальних заходах, і, як результат, виникає брак вільного часу. Особисте життя відкладається навпісля.

По-четверте, це – *непорядність партнера*. Саме так, бо наразі популярними розвагами південнокорейських чоловіків є «побутове порно» та «порнопомста», які знімаються прихованою камерою та викладаються на відповідні сайти в Інтернет [19]. Окрім того, жінки свідчать про жорстокість та насильство південнокорейських чоловіків, і цей факт підтверджують результати опитування, яке провів Корейський інститут кримінології: 80 % респондентів-чоловіків визнали, що проявляли насильство або жорстокість в особистих стосунках [20].

По-п'яте, це – *великі витрати на догляд та виховання дітей*. Це теж вагомий фактор, який зупиняє південнокорейців від народження дітей. І хоча державна освіта безкоштовна, висока конкуренція у навчанні в країні вимагає, щоб батьки наймали репетиторів, послуги яких далеко не із недешевих. До речі, «сунин» (аналог українського ЗНО) – «найжорсткіший іспит у світі», який складають південнокорейські школярі, триває вісім годин поспіль [21]; [6].

Отже, після наведених вище фактів, неважко зрозуміти, як зазначене впливає на народжуваність у цій країні. Коефіцієнт шлюбності у Південній Кореї наразі найнижчий за всі часи, відколи ведуться записи – 5,5 шлюбу на 1000 громадян на рік (порівняно з 9,2 у 1970 р.). Діти поза шлюбом фактично не народжуються. Щодо коефіцієнта фертильності (кількості дітей на одну жінку), тут Південна Корея розділяє найнижчу сходинку зі Сінгапуром, Гонконгом і Молдовою. У всіх цих країнах, за даними Світового банку, він дорівнює – 1,2. Рівень відтворення відбувається за показника, значення якого становить – 2,1. За прогнозами експертів, до 2040 р. населення одного тільки Сеула зменшиться як мінімум на 1 млн осіб [19].

Щодо Японії, то в цій країні вже давно сформувався специфічний феномен, який на початку виникнення дещо поєднував у собі характерні особливості феномену людей-соло, але нині японський феномен перейшов межу соціофобів – це хікікоморі (яп. 引きこもり розм. скор. «хікі»), букв.: «знаходження на самоті» тобто «гостра соціальна самоізоляція»). Хікі – японські підлітки чи молодь, які відмовляються від соціального життя та контактів із родиною, і найчастіше прагнуть до крайнього ступеня соціальної ізоляції та усамітнення

внаслідок різних особистих і соціальних факторів. Такі люди не мають роботи, живуть разом із батьками, які їх повністю утримують, окрім того, вони отримують допомогу по безробіттю від держави [22]. Тамакі Сайто (Tamaki Saito) – японський психіатр, першим увів цей термін для опису поведінки молодих людей, що знаходиться в добровільній ізоляції від суспільства більше шести місяців [23]. За даними, одержаними вченими, перші випадки такої ізоляції молодих людей були зафіксовані в Японії вже наприкінці 70-х років XX століття, ще задовго до появи глобального павутиння WWW (мережі Інтернет), та характеризувалися повною відмовою хікі від спілкування з навколишнім світом. Такий собі повний ескапізм (прагнення втекти від дійсності у світ фантазій).

І якщо з початку виникнення хікікоморі такий стиль життя обирала переважно молодь у віці від 15 до 25 років, то сьогодні другою найпоширенішою категорією хікі стали люди від 30 до 40 років, а третьою – ті, кому за 50 років.

Загалом причин, чому люди стають хікікоморі багато, проте всі причини можна умовно окреслити, як втрата людиною себе чи свого «Я», відчуття самотності, нікчемності та непотрібності, звідси, на додачу, й страх до навколишнього світу та небажання спілкуватися з людьми.

Так, *першою причиною* є психологічні розлади, такі як соціопатія, агорафобія, панічні атаки при виході на вулицю, тривожний розлад особистості, obsесивно-компульсивний розлад (ОКР) чи розлад аутистичного спектра та інші ментальні хвороби. Окрім того, може ще бути залежна поведінка, депресія та «<...> її найбільш поширений супутник – суїцидальна поведінка» [Цит.: 24]. Однак серед хікікоморі відсоток людей дійсно хворих подібними недугами становить трохи більше половини.

Друга причина поширення феномену хікі посилюється особливостями японського суспільства, в якому до цього часу зберігаються норми традиційної моралі. Наприклад, батьки матеріально утримують дітей упродовж всього життя, здійснюючи таким чином тиск не тільки на вподобання та поведінку своїх дітей, а й здебільшого на їх вибір друзів, оточення, професії, а інколи й на вибір супутника життя. Окрім того, кожна японська родина, по суті, є «державою в державі» зі своїми нормами та правилами поведінки, цінностями, звичаями й традиціями, також сімейними проблемами, які зазвичай вирішуються у колі родичів і родини без зайвої потреби в залучанні професійної допомоги.

Третім та окремим аспектом проблеми хікі є вплив «Амає». Цим словом називають емоційну залежність японців від близьких, особливо від матерів, бо найпершими хікі були підлітки із заможних сімей, фактично усі розбещені їх матусями в дитинстві. Тому ці діти, коли дорослішали, продовжували перекладати відповідальність за власне життя на інших.

Але все ж деякі експерти вважають, що головною причиною появи хікікоморі як соціального феномену є егоїзм. Люди-самітники віддають перевагу тому, що їм нав'язує телебачення та інші ЗМІ, обираючи при цьому «життя заради себе» або «апріорний дауншифтинг».

Разом із тим поширення мережі Інтернет внесло деякі корективи в самоізоляцію сучасних хікікоморі. Вони стали прагнути до віртуального спілкування один із одним. Одним із найпопулярніших місць спілкування хікі стали особливі мережеві форуми – іміджборди, які не вимагають від користувачів реєстрації, що дає змогу зберігати анонімність та високу свободу від моралі. Так, один із найвідоміших іміджбордів є *2channel* (<https://www.2chan.net>, скорочено – 2chan або 2ch) був створений у Японії у 1999 р. Наразі, цей сайт досі є популярним і значно впливає на реальне життя японського суспільства.

Основними темами для обговорення в Інтернеті для хікі є японська масова культура та комп'ютерні ігри. Наприклад, «хікі-атаку» (яп. おたく чи オタク), які виділені психіатром Енді Фарлонгом в окремих тип хікікоморі, віддають перевагу здебільшого перегляду улюблених «аніме» або читанню коміксів-манг (комикку) [24]. Окрім того, оскільки хікі не мають можливості набути досвіду спілкування з протилежною статтю, вони вигадують собі уявних подруг – «богинь», або waifu (від англ. wife – дружина), та активно цікавляться матеріалами еротично-порнографічного характеру.

Тож і не дивно, що деякі спеціалісти стверджують, ніби сучасні хікі найчастіше є безвольними людьми, метою яких є зовсім не розширення свого світогляду та отримання знань, умінь та навичок. Ці люди зайняті не самоосвітою, а доступними розвагами в Інтернеті: спілкуванням на інтернет-форумах, переглядом фільмів для дорослих, серіалів, читанням коміксів, грою в приставки тощо [22].

Сьогодні, за деякими неофіційними підрахунками, в Японії налічується до 1 млн хікі, а це 20 % загальної кількості японської молоді, і ще десь півтора мільйона громадян Японії ведуть спосіб життя, досить близький до «стилю» хікікоморі [25].

І хоча небажання спілкуватися з оточенням складно однозначно назвати хворобою, проте тривала «інфантильна та антисоціальна поведінка» може призвести до серйозних наслідків. Тому, щоб зменшити популярність самоізоляції та «повернути в суспільство» якомога більше хікі безболісно, уряд Японії офіційно розпочав боротьбу з цим феноменом, створивши спеціалізовані клуби для нетовариських людей, які допомагають у соціальній адаптації хікі та клініки, що надають безоплатну медичну та психологічну допомогу.

Цікавою є ситуація і в Китаї, де понад 200 млн людей сьогодні не мають сім'ї та все частіше обирають самотнє, самостійне життя. Причин такого вибору у громадян Китаю багато, але головними все ж є: урбанізація, висока конкуренція та політика держави «одна сім'я – одна дитина» (традиційна перевага на народження хлопчиків, тому в майбутньому чоловікам у Китаї важко знайти собі пару). Окрім того, тамтешні одинаки є представниками нового типу китайського споживача: освічені, молоді, які бажають витратити кошти, однак – самостійно. Тому в Китаї питання однаків насамперед вирішили розглядати під економічним кутом зору.

У 2018 р. було опубліковано спільний звіт сайту знайомств Momo та фірми Xiaozhu (<http://www.xiaozhu.com/#ongo>) (китайського аналога Airbnb) і вперше озвучено термін «Економіка самотності», де зазначалось, що «самотня молодь» зазвичай живе без пари, в орендованій квартирі, далеко від рідних і близьких. У звіті також наголошується: «<...> Люди відчувають великий тиск, перебуваючи та домагаючись успіху у великих містах, така ситуація підсилює їх почуття самотності, вони приймають цю самотність і намагаються «виплеснути» свої емоції, витрачаючи кошти» [Цит. за: 26]. Тому фактично усі тамтешні численні компанії докладають максимум зусиль для того, щоб заробити гроші на «одинаках», оскільки з економічного погляду спільне проживання вигідніше самим людям: воно дає змогу не розпорозувати, а концентрувати ресурси, а економіці вигідно підтримувати вибір людей жити самотньо. Наприклад, за підрахунками дослідника Цзяньго Лю з Мічиганського університету, одинаки споживають: на 38 % більше продуктів, на 42 % більше пакувального матеріалу, на 55 % більше електрики та на 61 % більше газу на людину – ніж стандартна повна сім'я (батьки та двоє дітей) [27].

Зокрема, згідно з опитуванням, проведеним у минулому році в Китаї, серед більше ніж 10 тисяч одинаків. віком до 47 років, для позбавлення почуття самотності близько 67 % респондентів – дивляться телевизор; 49 % – грають в ігри на смартфоні; 46 % – ідуть до бару; а 25 % – слухають музику чи співають в караоке [28].

Як зазначає доцент Чжецзяньського університету, який вивчає інновацію та дух підприємств, Марк Гривен (Mark Greeven): «<...> Ми, можливо, побачимо явище, яке буде просунуте технологіями: молоді китайці, особливо покоління «Y» або «Мілленіали» (люди, які народилися у період з 1981 по 1994–2000 рр.), більше будуть прагнути до індивідуального досвіду та персоналізованих послуг, теж саме відбувається і в інших країнах» [Цит. за: 26]. Також, за прогнозами, «економіка самотності» в Китаї розшириться та стане масштабнішою, ніж в Японії, де самотність вважається нормою.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Тож, резюмуючи, треба зазначити, що для побудови «зрілого» та «здорового» суспільства кожна окрема особистість повинна мати можливість будувати своє життя за своїми особистісними переконаннями. При цьому навіть сьогодні бажання людини «вийти» за межі загальноприйнятої, традиційної поведінки здебільшого викликає подив та нерозуміння з боку суспільства.

Сучасне самотництво – це не примха, яку диктує егоїзм, а цілком усвідомлений вибір власного життєвого шляху кожного сучасного синглтона та вже є вибором багатьох мільйонів людей.

Вибір життя соло зазвичай дає змогу витратити життя, час та енергію на розвиток своєї особистості, щоб потім мати можливість застосовувати свої досягнення на благо іншим, тільки не як самопожертву, а як дар того, що в надлишку. Варто зазначити, що вже цілі покоління цілком успішно живуть, не вступаючи в шлюб, народжують і виховують дітей, піклуються про родичів, просто товаришують, спілкуються, люблять зберігаючи при цьому внутрішній комфорт, спокій та гармонію.

Люди-соло сьогодні активно впливають на світову економіку, розвиток інтернет-технологій, містобудівні та інші життєзабезпечувальні процеси, разом формуючи нове, більш свідоме та відповідальніше суспільство.

Водночас феномен сучасних самотників під впливом соціально-культурних, економічних, технологічних факторів розвитку життєдіяльності у кожній окремій країні набуває своїх особливостей залежно від національних традицій, цінностей, ментальної моделі, рівня розвитку економіки в країні.

Наразі, основний «меседж» феномену синглтонів – показати суспільству, що люди XXI століття мають обирати стиль життя саме той, який підходить лише їм. Це життя не за суспільно виробленими нормами, не за «шаблонами», «універсальними рецептами», що століттями формувалися масовою свідомістю людей. Бо саме сьогодні, у час швидких, трансформаційних змін у всіх сферах життєдіяльності людей, окрім традиційного, можливі інші, найрізноманітніші варіанти щасливого життя.

І тільки найсміливіші люди йдуть за своїми бажаннями: чи то шлюб або життя соло. Перспективними для подальшого вивчення є проблеми впливу людей-соло на соціокультурний та економічний розвиток країни та в глобальному просторі.

Використані джерела

- [1] «Цитати». [Електронний ресурс]. Доступно: <http://cpsy.ru/cit/5/50>. Дата звернення: Січень 31. 2020.
- [2] Н. Хамітов. «Самотність». Філософський енциклопедичний словник. Київ, Україна: Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України: Абрис, 2002. С. 564.
- [3] Р. Брьль. «Економіка одиночества. Чем занимаются кодокаши-компании в Японии». [Електронний ресурс]. Доступно: http://www.ukrrudprom.com/digest/Ekonomika_odinochestva_Shem_zanimayutsya_kodokashikompanii_v_YAp.html. Дата звернення: Лютий 02. 2020.
- [4] С. Рау. «Я – синглтон». Почему людям для счастья больше не нужны отношения». [Електронний ресурс]. Доступно: <https://knife.media/singletons/>. Дата звернення: Березень 02. 2020.
- [5] Ю. С. Шемшученко. Юридична енциклопедія: [у 6 т.]. К.: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2002. Т. 4 : Н – П. 720 с.
- [6] М. М. Малюга, Г. М. Калініна. «Соціальний модус CHILDFREE як змістова компонента підручника для керівника освіти». [Електронний ресурс]. Доступно: <http://lib.iitta.gov.ua/716851/1/39ebf88ab8b6045dae4371e10518611d.pdf>. Дата звернення: Лютий 15. 2020.
- [7] Ю. Зубцов. «Жизнь соло: четыре мифа об одиночестве». [Електронний ресурс]. Доступно: <https://www.psychologies.ru/standpoint/jizn-solo-chetyire-mifa-ob-odinochestve/?fbclid=IwAR0WQpKzKZ7W1qn31yMNtk0sVazOZgJLPkkrvBUSwVZ68P0vHgsWk1phnA>. Дата звернення: Березень 03. 2020.
- [8] «Вирус одиночества». [Електронний ресурс]. Доступно: <http://vokrugjeka.ru/вирус-одиночества/>. Дата звернення: Лютий 21. 2020.
- [9] Юлия Беба. «Досі ні з ким не зустрічаєшся?: Чому бути самотніми – нормально». [Електронний ресурс]. Доступно: <https://inspired.com.ua/practice/people/dosi-ni-z-kym-ne-zustrichayeshsya-chomu-butysamotnimy-normalno/>. Дата звернення: Березень 01. 2020.
- [10] «Самотні зірки: життя на самоті». [Електронний ресурс]. Доступно: <http://mediclub.com.ua/index.php?newsid=30524>. Дата звернення: Лютий 22. 2020.
- [11] Bella M. DePaulo. Singled Out: How Singles are Stereotyped, Stigmatized, and Ignored, and Still Live Happily Ever After. 2006. 266 p. [Електронний ресурс]. Доступно: URL: <https://books.google.com.ua/bo>

- oks?id=ZrjXIZEq4S0C&pg=PT479&lp=PT479&dq=Singled+out:+How+Singles+Are+Stereotyped,+Stigmatized,+and+Ignored,+and+Still+Live+Happily+Ever+After+reading+online&source=bl&ots=qAWstc-ivi&sig=ACfU3U34Syxc7sSmNip3R XUUm7LflRgJVQ&hl=uk&sa=X&ved=2ahUKewjB0rO6vIXqAhWd7aYKHdS8B38Q6AEwAAnoECAgQAQ#v=onepage&q=Singled%20out%3A%20How%20Singles%20Are%20Stereotyped%2C%20Stigmatized%2C%20and%20Ignored%2C%20and%20Still%20Live%20Happily%20Ever%20After%20reading%20online&f=false. Дата звернення: Січень 15. 2020. (in English).
- [12] Лео Борманс. Большая книга о любви. Москва. Эжемо: 2015. – С.50-52.
- [13] Джесика Гросс. «Цена одиночества». [Електронний ресурс]. Доступно:<https://newochem.ru/obshhestvo/cena-odinchestva/>. Дата звернення: Лютий 27. 2020.
- [14] «Сінглізм: як бізнес і держава дискримінують одинаків». [Електронний ресурс]. Доступно:<https://uk.limbroadenim.com/5968-singlism-how-business-and-the-state-discriminateind.html>. Дата звернення: Лютий 25. 2020.
- [15] В. Стадник. «Відмовитись від сім'ї, щоб прожити життя одинаком. Чому люди у всьому світі обирають самотність». [Електронний ресурс]. Доступно:https://espresso.tv/article/2017/10/09/dobrovilna_vidmova_vid_stosunkiv. Дата звернення: Лютий 25. 2020.
- [16] И. Навольнева. «Сто лет одиночества: люди во всем мире выбирают жизнь соло». [Електронний ресурс]. Доступно:https://innovationhouse.org.ua/ru/statti/sto-let-odinochestva-lyudy-vo-vsem-mire-vybyayut-zhynz-solo/?fbclid=IwAR1CleaL_3gTJxmH1IpSPtPZWt7j0hs2dr_nju3NfL0fu6-Q1wWmclpzV_o. Дата звернення: Березень 05. 2020.
- [17] В. Коношевич, Д. Солодова, С. Суханова. «Сородительство: как создать семью, не заводя отношений». [Електронний ресурс]. Доступно:<https://birdinflight.com/ru/mir/20170906-coparenting.html>. Дата звернення: Березень 03. 2020.
- [18] Eric Klinenberg. Going solo: the extraordinary rise and surprising appear of living along. 2012. [Електронний ресурс]. Доступно: URL:<https://books.google.com.ua/books?id=cz6wrxjEimAC&printsec=frontcover&dq=Eric+Klinenberg+going+solo&hl=uk&sa=X&ved=0ahUKewi007LDwYXqAhXvoosKHQdqDb0Q6AEIKjAA#v=onepage&q=Eric%20Klinenberg%20going%20solo&f=false>. Дата звернення: Лютий 22. 2020.
- [19] «Новое поколение Сампо отказывается от трех вещей: отношений (от ухаживаний до секса), брака и деторождения». [Електронний ресурс]. Доступно:<https://www.velvet.by/articles/otnosheniya/ob-otnosheniakh/novoe-pokolenie-sampo-otkazyvaetsya-ot-trekh-veshchei-otnoshen>. Дата звернення: Лютий 25. 2020.
- [20] Саймон Мейбін. «Ні родини, ні дітей, ні сексу: чому молоді корейки уникають стосунків». [Електронний ресурс]. Доступно:<https://www.bbc.com/ukrainian/features-45238115?fbclid=IwAR1cMbLAXbFPLNzWb2-NiKfVw8iaGRvIk1Z2edC1-SUxXcuYDCVnXnuvRU4>. Дата звернення: Лютий 25. 2020.
- [21] «Найскладніший іспит у світі – у Південній Кореї». [Електронний ресурс]. Доступно:<https://www.dw.com/uk/D1%97-161118/av-46325504?fbclid=IwAR3HFS-bzaYi6jJi5eZxfG1pgCofVt1pd41KLqhZohDB3vPdZ0qkmYAvY>. Дата звернення: Лютий 27. 2020.
- [22] А. Искандер. «Хикикомори. Субкультура. Потерянное поколение». [Електронний ресурс]. Доступно:<https://sub-cult.ru/chtivo/sub-cult/6784-khikikomori-poteryannoe-pokolenie>. Лютий 15. 2020.
- [23] Лягушкина Л. Отаку одиночества. Почему в мире стало модно быть хикки. 2014. URL:<https://lenta.ru/articles/2014/01/30/hikikomori/>. Дата звернення: Березень 05. 2020.
- [24] Н. Познина, И. Коломоец. «Феномен хикикомори в современном обществе». [Електронний ресурс]. Доступно :<https://readera.org/fenomen-hikikomori-v-sovremennom-obshhestve-140218519>. Дата звернення: Січень 17. 2020.
- [25] Людмила Людмила. «Отаку одиночества. Почему в мире стало модно быть хикки». [Електронний ресурс]. Доступно:<https://lenta.ru/articles/2014/01/30/hikikomori/>. Дата звернення: Березень 02. 2020.
- [26] «Як відлюдники «хікікоморі» стали величезною проблемою Японії». [Електронний ресурс]. Доступно:<https://www.depo.ua/ukr/life/yak-vidlyudniki-hikikomori-stali-velicheznoyu-problemoju-yaropii-24012017154400>. Дата звернення: Січень 24. 2020.
- [27] «В Китае развивается «экономика одиночества». [Електронний ресурс]. Доступно:URL:http://russian.china.org.cn/exclusive/txt/2018-03/01/content_50628174.htm. Дата звернення: Березень 01. 2020.

- [28] Е. Виноградова. «Куда ведет Мир «экономика одиночества»?». [Электронный ресурс]. Доступно: <https://kp.vedomosti.ru/humans/article/2020/03/02/824194-odin-na-odin>. Дата звернення: Лютий 19. 2020.
- [29] Cai J. Loneliness: the latest economic niche opening up in China. South China Morning Post. 2018. [Электронный ресурс]. Доступно: URL: <https://www.scmp.com/news/china/economy/article/2133317/loneliness-latest-economic-niche-opening-china>. Дата звернення: Січень 22. 2020. (in English).

References

- [1] «Citati». [Elektronnij resurs]. Dostupno: <http://cpsy.ru/cit/5/50>. Data zvernennya: Sichen 31. 2020.
- [2] N. Khamitov. «Samotnist». Filosofskiy entsyklopedychnyy slovnyk. Kyiv, Ukraina: Instytut filosofii imeni Hryhoriia Skovorody NAN Ukrainy: Abrys, 2002. S. 564.
- [3] R. Bryl. «Ekonomika odinochestva. Chem zanimayutsya kodokashi-kompanii v Yaponii». [Elektronnij resurs]. Dostupno: http://www.ukrudprom.com/digest/Ekonomika_odinochestva_Chem_zanimayutsya_kodokashikompanii_v_YAp.html. Data zvernennya: Lyutij 02. 2020.
- [4] S. Rau. «Ya – singleton». Pochemu lyudyam dlya schastya bolshe ne nuzhny otnosheniya». [Elektronnij resurs]. Dostupno: <https://knife.media/singletons/>. Data zvernennya: Berezen 02. 2020.
- [5] Yu. S. Shemshuchenko. Yuridichna enciklopediya: [u 6 t.]. K.: Ukrayinska enciklopediya im. M. P. Bazhana, 2002. T. 4 : N – P. 720 s.
- [6] M.M. Maliuha, H.M. Kalinina. «Sotsialnyi modus CHILDFREE yak zmistova komponenta pidruchnyka dlia kerivnyka osvity». [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <http://lib.iitta.gov.ua/716851/1/39ebf88ab8b6045dae4371e10518611d.pdf>. Data zvernennia: Liutyi 15. 2020.
- [7] Yu. Zubcov. «Zhizn solo: chetyre mifa ob odinochestve». [Elektronnij resurs]. Dostupno: <https://www.psychologies.ru/standpoint/jizn-solo-chetyre-mifa-ob-odinochestve/?fbclid=IwAR0WQpKzKZ7W1qn31yMNtk0sVazOZgJLPkkrvBUSwVZ68P0vHgsWk1phnA>. Data zvernennya: Berezen 03. 2020.
- [8] «Virus odinochestva». [Elektronnij resurs]. Dostupno: <http://vokrugjeka.ru/virus-odinochestva/>. Data zvernennya: Lyutij 21. 2020.
- [9] Yulyia Beba. «Dosi ni z kym ne zustrichaieshia?: Chomu buty samotnimy – normalno». [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://inspired.com.ua/practice/people/dosi-ni-z-kym-ne-zustrichayeshysya-chomu-but-y-samotnimy-normalno/>. Data zvernennia: Berezen 01. 2020.
- [10] «Samotni zirky: zhyttia na samoti». [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <http://mediclub.com.ua/index.php?newsid=30524>. Data zvernennia: Liutyi 22. 2020.
- [11] Bella M. DePaulo. Singled Out: How Singles are Stereotyped, Stigmatized, and Ignored, and Still Live Happily Ever After. 2006. 266 r. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: URL: <https://books.google.com.ua/books?id=ZrjXIZEq4S0C&pg=PT479&lpg=PT479&dq=Singled+out:+How+Singles+Are+Stereotyped,+Stigmatized,+and+Ignored,+and+Still+Live+Happily+Ever+After+reading+online&source=bl&ots=qAWstc-ivi&sig=ACfU3U34Syxc7sSmNlp3RxUUm7LflRGjVQ&hl=uk&sa=X&ved=2ahUKewjB0rO6vIXqAhWd7aYKHdS8B38Q6AEwAnoECAgQAQ#v=onepage&q=Singled%20out%3A%20How%20Singles%20Are%20Stereotyped%2C%20Stigmatized%2C%20and%20Ignored%2C%20and%20Still%20Live%20Happily%20Ever%20After%20reading%20online&f=false>. Data zvernennia: Sichen 15. 2020. (in English).
- [12] Лео Борманс. Большая книга о любви. Москва. Эжемо: 2015. – С.50-52.
- [13] Джесика Гросс. «Цена одиночества». [Электронный ресурс]. Доступно: <https://newochem.ru/obshhestvo/cena-odinochestva/>. Дата звернення: Лютий 27. 2020.
- [14] «Sinhlizm: yak biznes i derzhava dyskriminiut odynakiv». Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://uk.limbroadenim.com/5968-singlism-how-business-and-the-state-discriminateind.html>. Data zvernennia: Liutyi 25. 2020.
- [15] V. Stadnyk. «Vidmovyts vid simi, shchob prozhyty zhyttia odynakom. Chomu liudy u vsomu sviti obyraiut samotnist». [Elektronnyi resurs]. Dostupno: https://espresso.tv/article/2017/10/09/dobrovilna_vidmova_vid_stosunkiv. Data zvernennia: Liutyi 25. 2020.
- [16] I. Navolneva. «Sto let odinochestva: lyudi vo vsem mire vybirayut zhizn solo». [Elektronnij resurs]. Dostupno: https://innovationhouse.org.ua/ru/statti/sto-let-odinochestva-lyudy-vo-vsem-myre-vybyrayut-zhizn-solo/?fbclid=IwAR1CleaL_3gTJxmH1IpSPTpZw7j0hs2dr_nju3NfL0fu6-Q1wWmclpZV_o. Data zvernennya: Berezen 05. 2020.
- [17] V. Konoshevich, D. Solodova, S. Suhanova. «Soroditelstvo: kak sozdat semyu, ne zavodya otnoshenij». [Elektronnij resurs]. Dostupno: <https://birdinflight.com/ru/mir/20170906-coparenting.html>. Data zvernennya: Berezen 03. 2020.

- [18] Eric Klinenberg. Going solo: the extraordinary rise and surprising appear of living along. 2012. [Elektronnij resurs]. Dostupno: URL:<https://books.google.com.ua/books?id=cz6wrxjEimAC&prints=ec=frontcover&dq=Eric+Klinenberg+going+solo&hl=uk&sa=X&ved=0ahUKEwi007LDwYXqAhXvoosKHQdqDb0Q6AEIKjAA#v=onepage&q=Eric%20Klinenberg%20going%20solo&f=false>. Data zvernennya: Lyutij 22. 2020.
- [19] «Novoe pokolenie Sampo otkazyvaetsya ot treh veshej: otnoshenij (ot uzhazhivaniy do seksa), braka i detorozhdeniya». [Elektronnij resurs]. Dostupno:<https://www.velvet.by/articles/otnosheniya/ob-otnosheniyakh/novoe-pokolenie-sampo-otkazyvaetsya-ot-treh-veshej-otnoshen>. Data zvernennya: Lyutij 25. 2020.
- [20] Saimon Meibin. «Ni rodyny, ni ditei, ni seksu: chomu molodi koreaniky unykaiut stosunkiv». [Elektronnij resurs]. Dostupno:<https://www.bbc.com/ukrainian/features/45238115?fbclid=IwAR1cMblAXbFPLNzWb2-HiKfw8iaGRvklZ2edC1-SUxXcuYDCVnxnuvRU4>. Data zvernennia: Liutyi 25. 2020.
- [21] «Naikladnishiye ispyt u sviti – u Pivdennii Korei». [Elektronnyy resurs]. Dostupno:https://www.dw.com/uk/D1%97-161118/av_46325504?fbclid=IwAR3HFS-bzaYi6jJi5eZxfG1pgCOFvt1pd41KLqhZohDB3vpPdZ0qkjmYAvY. Data zvernennia: Liutyi 27. 2020.
- [22] A. Iskander. «Hikikomori. Subkultura. Poteryannoe pokolenie». [Elektronnij resurs]. Dostupno:<https://sub-cult.ru/chtivo/sub-cult/6784-khikikomori-poteryannoe-pokolenie>. Lyutij 15. 2020.
- [23] Lyagushkina L. Otaku odinochestva. Pochemu v mire stalo modno byt hikki. 2014. URL:<https://lenta.ru/articles/2014/01/30/hikikomori/>. Data zvernennya: Berezen 05. 2020.
- [24] N. Poznina, I. Kolomoec. «Fenomen hikkikomori v sovremennom obshestve». [Elektronnij resurs]. Dostupno :<https://readera.org/phenomen-hikikomori-v-sovremennom-obshhestve-140218519>. Data zvernennya: Sichen 17. 2020.
- [25] Lyudmila Lyudmila. «Otaku odinochestva. Pochemu v mire stalo modno byt hikki». [Elektronnij resurs]. Dostupno:<https://lenta.ru/articles/2014/01/30/hikikomori/>. Data zvernennya: Berezen 02. 2020.
- [26] «Iak vidliudnyky «khikikomori» staly velycheznou problemou Yaponii». [Elektronnyy resurs]. Dostupno:<https://www.depo.ua/ukr/life/yak-vidlyudnyki-hikikomori-stali-velicheznoyu-problemoyu-yaponiyi-24012017154400>. Data zvernennia: Sichen 24. 2020.
- [27] «V Kitae razvivaetsya «ekonomika odinochestva». [Elektronnij resurs]. Dostupno:URL:http://russian.china.org.cn/exclusive/txt/2018-03/01/content_50628174.htm. Data zvernennya: Berezen 01. 2020.
- [28] E. Vinogradova. «Kuda vedet Mir «ekonomika odinochestva»?». [Elektronnij resurs]. Dostupno:<https://kp.vedomosti.ru/humans/article/2020/03/02/824194-odin-na-odin>. Data zvernennya: Lyutij 19. 2020.
- [29] Cai J. Loneliness: the latest economic niche opening up in China. South China Morning Post.2018. [Elektronnij resurs]. Dostupno :URL:<https://www.scmp.com/news/china/economy/article/2133317/loneliness-latest-economic-niche-opening-china>. Data zvernennya: Sichen 22. 2020. (in English).

*Анна Калинина, аспирантка, Інститут педагогіки НАПН України, г. Київ, Україна.
Николай Малюга, научный сотрудник отдела экономики и управления средним образованием,
Институт педагогіки НАПН України, г. Київ, Україна.*

СИНГЛТОНЫ КАК НОВЫЙ ТРЕНД ХХІ ВЕКА

В статье раскрыта суть феномена «синглизм», как свободно избранного стиля жизни, при котором люди отказываются от любых отношений, иногда и от сексуальных, не создают семьи и не имеют детей. Приведены определения понятий «синглтон», «синглизм», «матри-мания», «хикикомори», «поколение «Сампо», «экономика одиночества» и охарактеризованы общие черты и различия между ними. Одиночки, или синглтоны, – это люди, которые сознательно остаются без пары, мотивируя свой выбор нежеланием терять личные границы, подстраиваться и поступаться личностными интересами, что является нормой в любых отношениях. Сегодня выбор «жизнь соло» является глубоко личным по собственному мироощущению, убеждениям и свободному выбору, а также абсолютно нормальным, адекватным решением, к которому прибегают миллионы людей. Но, несмотря на это, люди-соло сталкиваются с непониманием, предвзятым отношением, иногда с осуждением их жизненного выбора со стороны общества, которое проявляется в дискриминации последних в различных сферах жизнедеятельности. Синглизм рассмотрен как новый социокультурный феномен, который на фоне трансформационных процессов ХХІ века вступает в конфликт с морализаторством института брака и обязательностью института нуклеарной семьи. Рассмотрение и осмысление данного феномена позволяет лучше его понять, а также более «резво» взглянуть

на будущий мир, где будут жить следующие поколения, а также освободиться от стереотипов, опасений и домыслов.

Ключевые слова: синглтон; синглизм; матримания; жизнь соло; люди-соло; одиночки; добровольное воздержание; эскапизм; хикикомори; хикки-атаку; «априорной дауншифтинг»; поколение «Сампо»; «экономика одиночества».

Hanna Kalinina, a postgraduate student of the Institute of Pedagogy of the NAES of Ukraine.

Mykola Maliuha, Researcher at the Economics and Management of General Secondary Education Department of the Institute of Pedagogy of the NAES of Ukraine.

SINGLETONS AS A NEW TREND OF THE XXI CENTURY

The article reveals the essence of the phenomenon of "singlism", as a freely chosen lifestyle in which people refuse any relationship, sometimes sexual, do not start families and children. The definitions of "singleton", "singlism", "matrimony", "hikikomori", "generation of Sampo", "economy of loneliness" are given and the common features and differences between them are described.

Singles are people who deliberately remain without a partner, motivating their choice by unwillingness to lose personal boundaries, adjust and give up personal interests, which is the norm in any relationship.

Emphasis is placed on the fact that today it is possible to perceive and profess traditional family values, but at the same time it is impossible not to take into account some people's conscious choice of lifestyles different from those traditionally existing in society.

For the modern civilized society, as the analysis of values and person's vital activity shows, values of individualism, personal freedom and development of the person became inherent. Individualism is now a characteristic feature of many human destinies, manifests itself in the conscious choice of loneliness or singlism, which acquires a manifestation of tendency.

The choice of "solo life" is deeply personal in terms of one's own worldview, beliefs and free choice, as well as a completely normal, adequate decision made by millions of people on the planet. According to psychologists, singletons, and singles in general, are one of the phenomena of the millennial generation, in which a conditional "social contract" plays an important role, positioning the creation of a family as a logical phase of everyone's life. In the case of refusal to start a family, a person experiences a certain social pressure, which is manifested through: misunderstanding, prejudice, sometimes condemnation of his/her life choices by society or discrimination in various spheres of life.

Singlism is seen as a new socio-cultural phenomenon that, against the background of the transformational processes of the XXI century, comes into conflict with the moralism of the institution of marriage and the obligation of the institution of the nuclear family. Consideration and comprehension of this phenomenon provides an opportunity to better understand it and get a more "sober" look at the future world, where our next generations will live, as well as free from stereotypes, warnings and conjectures.

Keywords: singleton, singlism, matrimony, solo life, solo people, singles, voluntary abstinence, escapism, hikikomori, hikki-attack, "a priori downshifting", "Sampo" generation, "loneliness economy".